

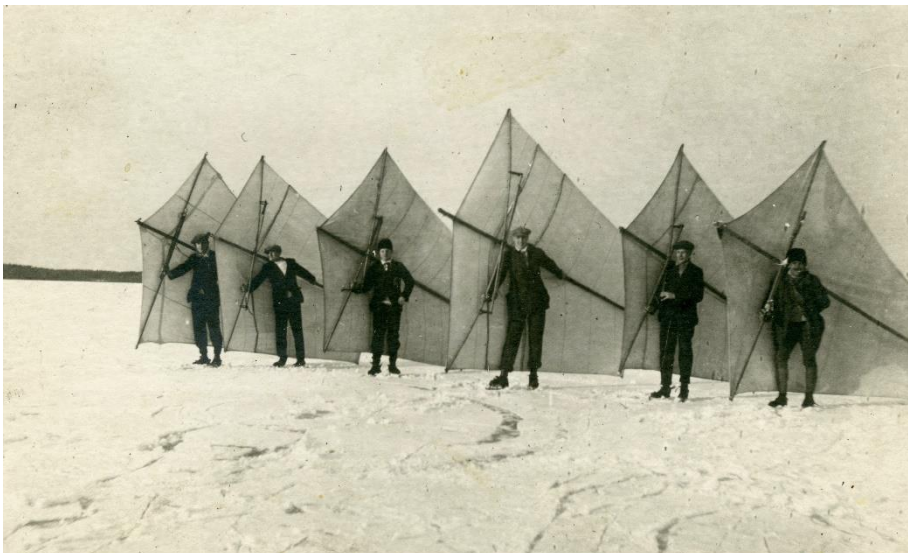
Med segel på Mälarens is

Av Helena Karlsson

"Det är farten som är tjustringen" - ett uttalande som nog många isseglare kan skriva under på. Med hastigheter uppåt 100 km/timme är det inte konstigt att fartintresserade lockas till denna vanskliga sport som så fullständigt är beroende av naturens nycker. Tack vare inkommet arkivmaterial finns nu chans till en spännande inblick i isseglingssportens barndom och utveckling i Sörmland, sett ur Eskilstuna isseglingssportens perspektiv. Här ges några glimtar.

Issegling innebär att med hjälp av segel ta sig fram över isen, antingen på skridskor (skridskosegling) eller med någon form av farkost på medar (isjaktsegling). Tekniken utvecklades under 1800-talet i länderna runt Nordsjön liksom i Amerika som ett sätt att på snabbast möjliga vis ta sig fram över isen vid insjöar och kuster.

I skridskosegling befinner sig seglaren på läsidan av seglet och trycker det mot vinden. Seglet har traditionellt varit ett så kallat draksegel (vilket också är en benämning på själva sporten), bestående av krysslagda stänger som håller seglarduken på plats. Vid tävling inleds loppet med gemensam start och seglas sedan i ett antal varv på bana. Stor styrka i armar, rygg och ben krävs liksom god kondition för att orka med skridskoåkningen - som alltså kan komma upp i hastigheter på 80-100 km/timme! Farten lockar säkert men samtidigt är issegling en ytterst väderberoende sport. Jakt på vind och körduglig is präglar fullständigt förberedelserna inför tävling.

Inte sällan tvingas arrangörerna flytta tävlingar och åkarna snabbinkallas när förutsättningarna blivit de rätta.

Här ser vi tydligt hur seglen ser ut. Foto: okänd, 1920-tal. Eskilstuna isseglingssportens arkiv, Eskilstuna stadsarkiv (Arkiv Sörmland).

År 1906 bildades Sveriges skridskoseglarförbund. Året därpå avhölls de första svenska mästerskapen. Lokala klubbar bildades på flera platser kring sekelskiftet, bland de första var Stockholms skridskoseglarklubb 1901. År 1918 hade turen kommit till Eskilstuna. Den 16 december samlades ett antal herrar för att bilda en sektion för skridskosegling inom IF Sport. Drivande var Carl Alfred Halling, mästare vid Gevärss-

faktoriet och sann idrottsentusiast som skulle komma att vara aktiv skridskoseglare långt upp i 60-årsåldern.

Eskilstunas isseglare arrangerade även familjedagar på Mälarens is, som här i början av 1920-tal. Foto: okänd. Eskilstuna isseglings klubbs arkiv, Eskilstuna stadsarkiv (Arkiv Sörmland).

Även om de församlade med entusiasm röstade igenom bildandet av IF Sports isseglingssektion (vilken 1920 blev Eskilstuna isseglingsklubb), visar verksamhetsberättelserna att det skulle bli något av en berg-och-dalbana för den nybildade föreningen under de första åren. Orsaken? De skiftande väderförhållandena! År 1919 var isförhållandena knappast "tjänliga" och under åren 1921-1922 kunde klubben konstatera ett "minimalt" intresse för skridskosegling som en effekt av "den synnerligen otjänliga väderleken. Isen har varit något sånär farbar endast fyra söndagar." Tack vare goda yttre förhållanden var emellertid läget ett helt annat 1920: "Intresset för skridskosegling har under det gångna året växt betydligt och klubben förfogar över många goda seglare och kan mäta sig med vilken klubb som helst inom Södermanland".

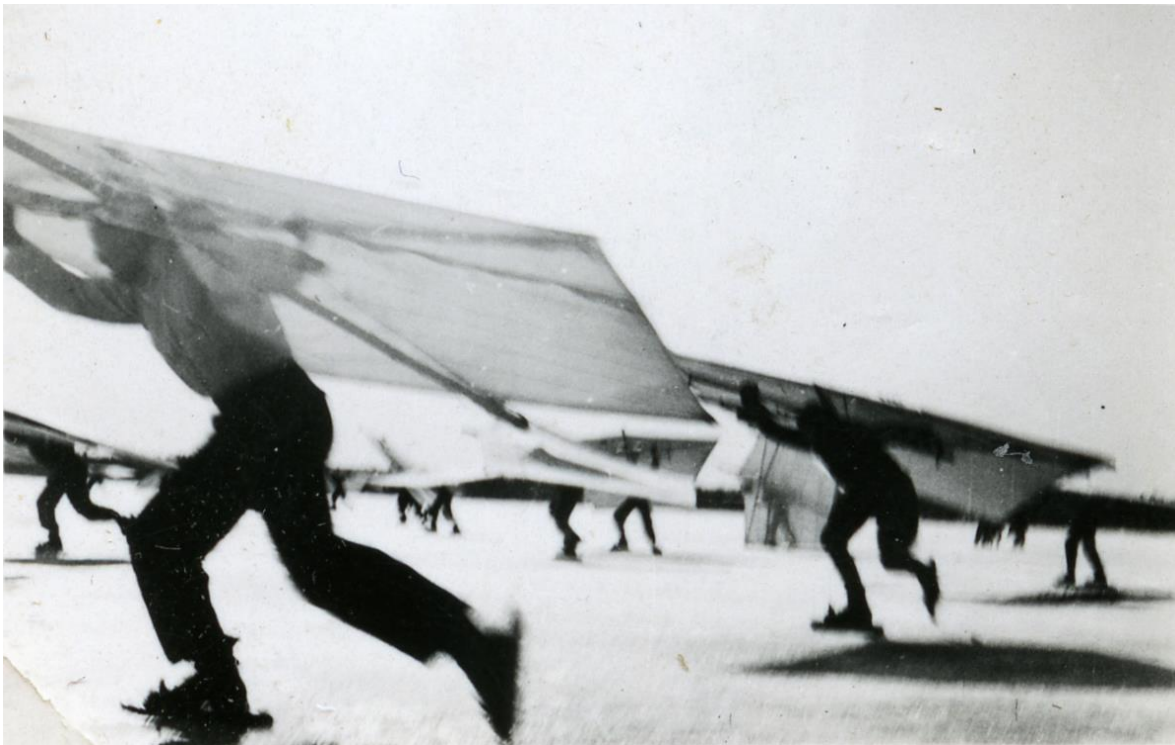

Klubbmärke. Eskilstuna isseglings klubbs arkiv, Eskilstuna stadsarkiv (Arkiv Sörmland).

Klubben överlevde de svåra åren och etablerade sig snart som en av de ledande isseglingsklubbarna i länet. I mitten av 1940-talet var eskilstunaseglarnas dominans så stor att lokalpressen efter genomfört DM på mälaren uppgivet undrade: "Var finns alla andra skridskoseglare i länet? Eller är det verkligen så illa ställt, så att varken Strängnäs, Södertälje eller Nyköping, som ju dock har tillfällen till isseglning, inte kan visa upp någon, som kan göra Eskilstuna äran stridig? Får vi be om litet bättring på den punkten! Trots alla beskrivna besvärligheter garanteras en tjugig och givande sport. "Bomullsgossar" avrådes möjligen."

Inte bara på distriktsnivå skördades framgångar, också i svenska mästerskapen visade klubben sin förmåga med flera medaljer under 1900-talet. I samband med sitt 25-årsjubileum 1945 fick Eskilstuna isseglingsklubb dessutom äran att arrangera SM på

hemmaisen på Mälaren - ett arrangemang som dock länge såg ut att spolieras totalt på grund av vädret och den ack så gäckande vinden. Efter ett par veckors förskjutning av programmet och krismöten i högsta rådet, kom i grevens tid blixtnbeslutet att trots allt låta starten gå vid Mälärbaden. Vid startskottet sken solen och vinden hade äntligen kommit upp i farbar styrka. Tidningen konstaterade att trots det decimerade startfältet var det ett grant följe om drygt trettio man med stora vita segel som gav sig ut på den knaggliga isen i det dittills mest konditionskrävande mästerskapet. De uppskjutna startförsöken och osäkerheten kring var och när det skulle finnas tillräckligt med vind att starta, bidrog till att SM-tävlingarna tyvärr inte blev någon publikframgång. Synd, tyckte lokaltidningen, som framhöll att "isens vinthundar" varit väl värda att se i aktion på vidderna.

SM igång på knagglig is vid Mälärbaden 1945. Foto: okänd. Eskilstuna isseglings klubbs arkiv, Eskilstuna stadsarkiv (Arkiv Sörmland).

Många framgångsrika idrottsmän (för det rörde sig uteslutande om män), inte sällan fler i samma familj såsom Hallings, Neijströms och Thorells, fostrades i Eskilstuna isseglingsklubb. Tack vare att klubbens arkiv blivit bevarat för framtiden går det nu att ta del av historien om dem och många andra modiga isseglare och deras fartfyllda kamp mot naturen på insjöisen.